

Kaymaz, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Değişen İş Yükü ve Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal Of Leadership Training (IJOLT), Cilt (sayı), I-I.

Geliş Tarihi: 15/04/2021

Kabul Tarihi: 27/05/2021

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE DEĞİŞEN İŞ YÜKÜ VE ETKİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Abdulgazi KAYMAZ **

ORCID ID: 0000-0002-6345-9033

ÖZET

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü algılarını ve değişen iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubu, Düzce’de görev yapan 12 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Bu sınıf öğretmenlerin 6 tanesi ilçe merkezinde, 5 tanesi taşıma merkezi köylerde ve 1 tanesi de birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev yapmakta olan öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmış ve toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonunda, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde öğrenme-öğretme sürecine, rehberlik çalışmalarına ve okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yüklerinin çeşitlendiğine yönelik alt temalara ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerinde sınırsız mesainin etkileri, iletişim yoğunluğunun etkileri, iş hayatına etkileri ve özel hayata etkileri alt temalarında toplandığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim konusunda herhangi bir eğitimi ve hazırlığı olmayan sınıf öğretmenlerinin bu süreçte değişen iş yükleri ve bu iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkilerinin farklı çalışma grupları ile incelenerek bu ve benzeri kaotik durumlara yönelik öğretmen yeterliğini artırıcı stratejiler geliştirilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İş yükü, aşırı iş yükü, uzaktan eğitim

TEACHER OPINIONS ON THE CHANGING WORKLOAD AND ITS EFFECTS IN DISTANCE LEARNING EDUCATION

ABSTRACT

This study is conducted to find out the changing workload perceptions of primary school teachers during the distance education process and the effects of changing workloads on classroom teachers. Phenomenological pattern, one of the qualitative research patterns, is used in this study. Maximum variation sampling, one of the purposive sampling methods, is used to determine the study group. The study group consists of 12 classroom teachers working in Düzce. 6 of these primary school teachers are working in county town, 5 in the transportation center villages and 1 in a village with unified classrooms. Within the scope of the study, the data are collected through semi-structured interview forms and the collected data are analyzed by descriptive analysis method. At the end of the research, in the distance education process, it has been reached that sub-themes such as learning-teaching process, counseling activities and expectations of school management are diversified workloads of classroom teachers. Changing workloads in the distance education process on primary school teachers; it has been determined that the effects of unlimited shift, the effects of intensity of communication, its effects on business life and private life are gathered under sub-themes. It is important in terms of developing strategies to increase teacher competence for these and similar chaotic situations by examining the changing workloads of primary school teachers who do not have any training and preparation in distance education and the effects of these workloads on primary school teachers with different study groups.

Key Words: workload, work overload, distance learning

** Gölyaka Yunus Emre İlkokulu, Müdür Yardımcısı, gazikaymaz@gmail.com

Abdulgazi KAYMAZ

1.PROBLEM DURUMU

Eğitim; felsefi, siyasi, politik, sosyal alanlarda temelleri olan, insanlığın ortak medeniyetini geliştirerek devam etmesini sağlayan en önemli araçlardan birisidir. Bu itibarla eğitim uygulamalarında birincil derecede sorumlu olan öğretmenlerin üstlendiği görevler oldukça önemlidir. Öğretmenlerin değişen şartlara göre tarihin her döneminde yeni görevler üstlendiği ve bu görevlerin öğretmenler üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler oluşturduğu söylenebilir.

Eğitime bakış açısı; bilimsel gelişmeler, evrensel nitelikteki medeniyet kırılmaları ve felsefi aydınlanmalar, büyük sosyolojik travmalar açısından zaman içerisinde değişimlere uğramıştır. Düşünürler, kendi felsefi dünyalarına göre; sosyal bilimler ile uğraşan araştırmacılar ise kendi alanlarına göre eğitimi tanımladıkları için çok farklı tanımlarla alan yazınında karşılaşılmaktadır. Tüm tanımların ortak noktası, Akkan'ın (2000) ve Taymaz'ın (2019) belirttiği gibi bireyin içinde bulunduğu toplumun gereklerini yerine getirmesi ve çevresinde meydana gelen değişikliklere tepki verebilmesi için gösterdiği çaba karşısında ihtiyacı olan bilgi ve becerileri kazanma süreci olduğudur. İnsanlık tarihi boyunca bireyin bilgi ve beceri kazanma süreci, insanlığın ortak medeniyetinin oluşturduğu en önemli organizasyon olan devlet mekanizması tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Devletler, organizasyonlarının gelişip devam etmesini sağlamak için bireyleri kendi istedikleri bilgi ve becerilere sahip olarak yetiştirmek isterler. İnsanlığın oluşturduğu tüm yasal ve yasal olmayan metinler, ilkesel olarak eğitim hakkını devletin sorumluluğuna vermiştir (Altuna, 1997: 60). Devletler, bu sorumluluğunu okullar ve bu okullarda görev alan öğretmenleri aracılığıyla yerine getirirler. Eğitimden birincil derecede sorumlu olan öğretmenlerin süreç içerisinde üstlendiği görev, yetki ve sorumluluklar zamanla değişmiş, yaşanan değişim ve gelişmeler yeni rol ve sorumluluklar üretmiştir. Bu rol ve sorumluluklar kimi zaman tanımlanmış kimi zaman ise tanımlanmamış türden rol ve sorumluluklardır.

Semerci ve diğerlerinin (2009) belirttiği gibi, büyüyen ve gelişen insan topluluklarının bir arada yaşama organizasyonlarının düzenin korunması ve sürdürülebilmesi için eğitimin ve dolayısıyla eğitimi verecek olan öğretmenliğin stratejik önemi nedeniyle uzmanlık gerektiren özel bir alandır. İnsanlık geliştikçe bireyin kendisinin ve içinde yaşadığı toplumun ihtiyaçları ve istekleri karmaşıklaşmış ve eğitim faaliyetlerinin örgütlenmesini gerektirmiştir. Bilginin genç kuşaklara aktarılması özel bir çevrenin varlığını gerektirmiş ve sonuç olarak okullar ortaya çıkmıştır (Aslan, 2021; Bursalıoğlu, 1974; Oktay, 1991).

Eğitim sistemleri; ihtiyaç duyulan bireyleri yetiştirmek için ve bu bireylere kazandırılması gereken bilgi, beceri ve değerlerin aktarıldığı bürokratik örgütlenmeleri, yani okulları geliştirmişlerdir. Eğitim sistemlerinin en önemli parçası olan okullar; zamanın gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlar doğrultusunda eğitimin niteliğini artırmak, sistemin girdileri olan öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve öğrencilerin akademik yeterliliklerini artırabilmek için sürekli değişen ve değiştikçe karmaşıklaşan örgütsel yapılara dönüşmüşlerdir (Güzel vd., 2020; Özpolat, 2005). Bu nedenden dolayı öğretmenler, bireylerin kültürlendiği eğitim işlevinin yerine getirilmesinde birincil derece sorumlu olmaları nedeniyle özel çevreler olan okulların en temel unsurudur (Ayдын vd., 2018; Göldeğ, 2018).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun uygulanması için bakanlık tarafından yürürlüğe konulan tüm okul öncesi ve ilköğretim kurumları yönetmeliklerinde öğretmenlerin görev, yetki ve sorumlulukları açık bir şekilde belirtilmiştir. Tüm yasal mevzuat incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını öğrenci, yönetim ve mesleğin özü kaynaklı görev ve sorumluluklar ve iş yükleri şeklinde gruplanabilir. Ancak öğretmenlerin görev, yetki ve sorumluluklarının yanında günümüz okul örgütlerinde bilginin değişmesi ve değişen bilgiye yetkinlik ve karmaşıklaşan örgütsel ağlar nedeniyle iş yükü kavramını da karşımıza çıkarmaktadır. Küreselleşen dünyada teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması, bilgiye ulaşılabilirliğin artması, rekabet ve performans odaklı sistemlerin ortaya çıkması neticesinde işgörenlerde aşırı iş yükü algısı oluşmuştur. Aşırı iş yükü işgörenleri fiziksel ve psikolojik açıdan zorlamasına rağmen aslında işin doğasından kaynaklanan bir durumdur. Ancak işgörenden, sorumlu olduğundan daha fazla iş beklenmesi, işin planlanandan kısa sürede bitirilmesi beklentisi veya aynı süre içerisinde birden fazla iş yapılmasının istenmesi gibi durumlarda işgörende tükenmişlik hissi oluşmasına neden olmaktadır (Uysal vd, 2015). Oysaki işin kendisi bir sorun veya endişe kaynağı değildir. Daha çok bir çalışana aşırı iş yükü yüklenmesi ya da işin normal insan kapasitesinden daha

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

yüksek taleplerde bulunması, hem zamanı hem çalışanı hem de işvereni ilgilendirir ve endişelendirir. İş yükü hem fiziksel hem de psikolojik sorunlara kaynaklık edebilir (Abbasi, 2015).

Bir kuruluşun verimli ve etkili bir şekilde çalışabilmesi için iş yükünün ne olduğunun bilinmesi gerekir. İş yükünün kesin bir tanımı bulunmamakla birlikte, genellikle belirli bir zaman diliminde bir işçiye atanan veya tarafından tamamlanması beklenen iş miktarı olarak düşünülür. Çok yüksek veya çok düşük verilmiş iş yükü, genel performansı olumsuz etkileyebilir (Dasgupta, 2013). Öztürk ve Erdem'in (2020) Xhako'den (2017) aktardığına göre; iş yükü, personelin görevi ile ilgili talimatları ve bu talimatların yerine getirilme süreleri gibi dışsal etkiler ile personelin motivasyon, beceri ve deneyimleri gibi içsel etkileri de kapsayan bir şemsiye olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle belirli bir işi, belirli bir zamanda, belirli bir nitelikte yerine getirmek de diyebiliriz. İş yükü, bir bireyin yapması gereken iş miktarıdır. Gerçek iş miktarı ile bireyin iş yükü algısı arasında bir ayırım vardır. İş yükü; yapılacak veya nitel olan işin miktarıdır, yani işin zorluğu anlamına gelir (Jex, 1998; Akt: Chirimi, 2016). Örgütün bir parçası olan işgörenlerin davranışlarına, tutum, değerlerine ve iş görenlerin çalışma psikolojisine doğrudan etki ederek bireyin ve dolayısıyla örgütün bütüncül performansına yaptığı etki nedeniyle aşırı iş yükünün doğru saptanması son derece önemlidir (Uysal vd, 2015). Tanımlardan hareketle öğretmenler için yasal mevzuat, güncel pratikte belirli nitelikler ve bu niteliklerin yerine getirilmesi için gösterilen çabalar, öğretmenlerin iş yükü olarak değerlendirilmektedir. İş yükü, çalışanda stres kaynağı olabileceği gibi çalışanın hızlı öğrenmesi ve mesleki gelişimine katkı sağlayıcı bir kavram olarak da değerlendirilebilir (Gökkaya, 2014). Öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan çalışmalar iş doyumu, stres, örgütsel bağlılık, tükenmişlik ve benzeri alanlara yönelik yapılmakta (Halis, 2010) ancak iş yükü kavramının öğretmenler üzerindeki etkisinin yeterince araştırılmadığı alanyazın tarandığında görülmektedir. Bu duruma iş yükü kavramının kişiye, okulun bulunduğu çevreye ve covid-19 salgını gibi toplumsal ya da evrensel nitelikteki olaylara göre değişiklik göstermesi neden olabilmektedir.

Bazı araştırmalar, öğretmenlerin aşırı iş yükünün yalnızca psikolojik sağlıklarını (yani duygusal tükenme) etkilemekle kalmayıp aynı zamanda tutumlarını (yani iş tatmini) ve davranışlarını (yani performans ve işte var olma) da olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle öğretmenleri korumak ve geliştirmek için iş yükü, dikkate alınması gereken ciddi bir konudur (Huyghebaert, Gillet, Beltou, Tellier and Fouquereau, 2018). Sınıf öğretmenlerinin okul içi ve okul dışında eğitim öğretim faaliyetleri ile ilgili iş yükleri oldukça fazladır. Akdağ'a (2013) göre sınıf öğretmenlerinin iş yüklerini; öğrenci gelişimini ve davranışlarını takip, okulda yapılan toplantılar, büro işleri, bilişim sistemleri, okulun genel işleyişinden kaynaklanan durumlar ve mesleki çalışmalar olarak tasnif etmiştir.

İnsanlık, günümüze kadar birçok krizle ve salgınla karşı karşıya kalmıştır. Geniş coğrafyalarda veya tüm dünyada yaygın bir şekilde görülen insan ve hayvanlarda bulaşıcı etki göstererek ölümlere neden olan salgınlar, pandemi (küresel salgın) olarak tanımlanmaktadır (Aslan, 2020). Ancak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını; yayılma hızı, yayılma hinterlandı ve kolay bulaşıcılığı nedeniyle kendinden önceki salgınlardan farklılık göstermektedir (Sarı ve Nayır, 2020). İnsanlığın binlerce yıldır deneyimlerle oluşturduğu sistemleri tehdit etmekte ve tehditlerin en büyüğü ekonomi alanına yönelik olduğu kabul edilmesine karşın aslında salgın, en ciddi tehdidini eğitim sistemleri üzerine yapmaktadır (Özer ve Suna, 2020).

Covid 19 salgını ile bulaş riskini azaltmak için hemen hemen tüm ülkeler okulları kapatarak uzaktan eğitime geçmişlerdir. Türkiye'de ilk vakanın görülmesinin ardından 13 Mart 2020 tarihinden itibaren Milli Eğitim Bakanlığı uzatma kararları ile birlikte 2019-2020 eğitim öğretim yılını uzaktan eğitim yoluyla tamamlanmasına karar vermiştir. Covid 19 Salgını ile gündelik hayatın merkezine oturan uzaktan eğitim, aslında 18. yüzyılın başlarından itibaren kullanılmaya başlamış bir eğitim uygulamasıdır. Uzaktan eğitim ile alanyazın incelendiğinde teorik ve teknik açıdan çok farklı tanımlar ile karşılaşmak mümkündür. Ancak Altun (2020) eğitim öğretim faaliyetlerinin iki ana unsuru olan öğretme ve öğrenenin zaman ve mekân bakımından birbirinden uzakta eğitim faaliyetlerinin devam etmesi tanımı yeterli görülmektedir. Türkiye'de ise, uzaktan eğitim uygulamalarının geçmişi oldukça fazladır. Ancak uzaktan eğitimin en önemli unsuru planlı olmasıdır. Oysa Covid 19 salgını ile uygulamaya konulan uzaktan eğitim planlı değil, pragmatist bir yaklaşımdır. Dolayısıyla

Abdulgazi KAYMAZ

Bozkurt'un (2020) belirttiği üzere; salgın ile birlikte uygulanan eğitim faaliyetleri planlı olmayan, kaotik duruma çözüm arayışları neticesinde gelişen acil uzaktan eğitimidir. Ancak acil uzaktan eğitimin neden işe koşulduğu bilinmesine rağmen hangi sonuçlara neden olacağı kesin olarak bilinmemektedir (Kınık, 2014). Günümüz koşullarında ise uzaktan eğitimin romantik bir tercih değil de bir zorunluluk olduğu, unutulmaması gereken bir gerçektir (Özer ve Suna, 2020).

Covid 19 salgınından önce günümüz öğretmenlerinin okulun açık bir sosyal sitem olması, merkezi bürokrasi ile gelişmiş eğitim sisteminde üst yöneticilerin beklentileri, veliler başta olmak üzere çeşitli sosyal baskı grupların varlığı nedeniyle karar alma ve uygulama süreçlerinde etkin rol üstlenmeleri gerekmektedir (Erdem, 2020). Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye'de görülen ilk coronavirus vakasının ardından uzaktan eğitime geçmesi ile birlikte öğretmenlerin üzerindeki baskı durumları nitelik ve nicelik bakımından artmıştır. Ayrıca unutmamak gerekir ki iş yükü, görevlerin yoğunluğunu ifade eder ve bu durum çalışanlar için zihinsel bir stres kaynağıdır (Robbins, 1996; Shah, Jaffari, Aziz, Ejaz, Ul-Hag and Raza, 2011). Salgınla birlikte sosyal hareketliliğin azaltılması için alınan kısıtlama kararlarına ve salgının oluşturduğu olumsuz psikolojik etkilerle mücadele etmek zorunda kalan öğretmenler, aynı zamanda hazırlıksız ve eğitimsiz oldukları uzaktan eğitim ile de bir nevi mücadele etmek zorunda kaldılar.

Milli Eğitim Bakanlığı gelişen şartlara göre değişen öğretmen yeterliği belirleme alanında kurulduğu günden itibaren birçok çalışma yapmıştır. Bu çalışmaların sonucusu olan ve 2017 yılında yayınlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" adlı çalışmasında öğretmenlerin yeterlilik alanlarını mesleki bilgi, mesleki beceri ve tutum ve değerler olmak üzere üç ana başlık ve bu başlıklara bağlı 66 alt gösterge ile belirlemiştir (MEB, 2017). Uzaktan eğitim süreci; öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve tutum ve değerleri anlamında yeterlilik alanlarında kendilerini sorgulamalarına ve buna bağlı olarak da iş yüklerinde farklılaşmalara neden olmuştur. Uzaktan eğitimde hiçbir tecrübesi ve hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi olmayan öğretmenler bu süreci yürütmekte zorlanmaktadırlar (Aydın, 2020). Dolayısıyla öngörülemeyen salgın süreci ile başlayan uzaktan eğitim faaliyetleri öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini olumlu veya olumsuz etkileyerek iş yüklerini çeşitlendirmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Covid 19 salgını öncesinde yoğun iş yükünün etkilerine maruz kalan sınıf öğretmenlerinin, salgın ile birlikte işe koşulan acil uzaktan eğitim dönemindeki iş yükü algılarındaki değişimleri ve üzerlerindeki etkileri araştırmak için tasarlanmıştır. Bu itibarla çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

Sınıf öğretmenlerinin:

1. Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü görüşleri nelerdir?
2. Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yüklerinin etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Salgın ile birlikte uygulamaya konulan acil uzaktan eğitim faaliyetleri özellikle sınıf öğretmenlerinin iş yüklerinde değişimlere ve dönüşümlere neden olmaktadır. Alan yazını incelendiğinde öğretmenleri iş yükü algıları ve mesleki tükenmişlik konuları birbiri içerisinde girift olmuş bir şekilde ve genellemelere ulaşmak için yapılan çalışmalara oldukça fazla rastlanmaktadır. Literatür incelendiğinde Kazak'ın (2020) belirttiği gibi, öğretmenlerin birçok mesleki gerekliliklerini aşırı iş yükü hatta angarya olarak görmelerine rağmen görev tanımlarında mevcut olan ve mesleğe başlamadan önce bu görev tanımları hakkında bilgi sahibi oldukları bir gerçektir. Dolayısıyla covid-19 salgını ile birlikte öğretmenlerin uzaktan eğitimde gösterdikleri faaliyetlerinin iş yükü algılarındaki değişiklikleri ve yeni iş yüklerinin öğretmenler üzerindeki etkilerini araştırmak, önem kazanmış durumdadır. Ayrıca kaotik bir süreç olan ve eğitimde yeni paradigmalara neden olabilecek özelliklere sahip Covid 19 salgını ve acil uzaktan eğitim faaliyetleri araştırmacıların ilgisini çektiği, literatür incelendiğinde görülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın deseni, çalışma grubunun oluşturulması için tercih edilen örneklem türü, verilerin toplanması ve analiz edilmesine ve çalışmanın inandırıcılığına (geçerlik ve güvenilirlik) yönelik bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, Covid 19 salgını ile başlayan acil uzaktan eğitim sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin değişen iş yükü algılarını derinlemesine incelemeye yönelik nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseniyle tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olamadığımız olayları, yaşantıları, süreçleri, algıları araştırmak üzere kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Olgubilim deseni; felsefi ve psikolojik temellere dayanarak bireyin yaşantılarının ve bu yaşantıların birey üzerinde oluşturduğu algıların, olguların anlamlandırılması için uygun bir desendir (Kocabıyık, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, Düzce ilinde sekiz ilkokulda yürütülmüş olup, çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, birçok durumda olgu ve olayların genelleme yapma kaygısı gütmeyen derinlemesine irdelenmesine ve olguların anlaşılmasına imkân sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitlilik örnekleme ise Baltacı'nın (2018) Grix'den (2010) aktardığına göre araştırma sorusu ile ilgili olan ve kendi içerisinde homojen, değişken ve farklı özellikler oluşturabilen ve çeşitliliği temsil etmeye yarayan örnekleme yöntemidir. Araştırma kapsamında çeşitlilik grupları; birleştirilmiş sınıflı okullarda, taşıma merkezli köy okullarında ve ilçe merkezinde faaliyet gösteren okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri olarak belirlenmiş olup uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin değişen iş yükü algıları ve bu iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkileri problemine yönelik olarak katılımcı çeşitliliği sağlanmıştır. Çalışma kapsamında 12 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerin çalıştığı okullara; BSAÖ1 (birleştirilmiş sınıflı A okulunda çalışan birinci öğretmen), TMAÖ1 (taşıma merkezli A köy okulunda çalışan birinci öğretmen) ve İMAÖ1 (ilçe merkezi A okulunda çalışan birinci öğretmen) şeklinde kodlar verilerek gerek okul isimleri gerekse öğretmen isimleri gizli tutulmuştur. Tablo 1'de çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri belirtilmiştir.

Tablo 1.
Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Medeni Durum	Kıdem
BSAÖ1	Kadın	Bekâr	17
TMAÖ1	Erkek	Evli	10
TMAÖ2	Erkek	Bekâr	14
TMBÖ1	Erkek	Evli	15
TMBÖ2	Kadın	Evli	11
TMCÖ1	Kadın	Evli	16
İMAÖ1	Kadın	Evli	11
İMAÖ2	Erkek	Bekâr	11
İMAÖ3	Kadın	Evli	5
İMBÖ1	Kadın	Evli	5
İMBÖ2	Kadın	Evli	10
İMBÖ3	Kadın	Evli	15

Abdulgazi KAYMAZ

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, yüz yüze ve çevrim içi yapılan görüşmelerde açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu amaç ile alanyazın incelenmiş ve iki adet yarı yapılandırılmış soru geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış bu iki soru ile ilkokullarda sınıf öğretmeni olarak görev yapan üç öğretmen ile ön görüşmeler yapılarak soruların araştırmanın amacına hizmet etme derecesi test edilmiş ve sorular kısaltılarak odak noktaları belirginleştirilmiştir. Daha sonra görüşme tekniklerinden görüşme formu yaklaşımı benimsenerek bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu aynı konu üzerine farklı kişilerden benzer bilgiler elde etmek amacıyla hazırlanan, araştırmacıya konu ile ilgili ek sorular sorabilmesi için esneklik sağlayan ve böylelikle konunun derinlemesine irdelenmesini sağlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşmeler, Nisan 2021 tarihinde görüşme yapılacak öğretmenler ile ön görüşmeler yapıldıktan sonra randevu alarak yüz yüze ve çevrim içi iletişim kanalları aracılığıyla yapılmıştır. Ayrıca görüşmeler sırasında öğretmenlere araştırma etiğine uygun olarak gerekli güvenceler verilmiş ve okul ile kendi isimlerinin saklı tutulacağı konusu hatırlatılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlere uzaktan eğitim ve iş yükü kavramları ile ilgili açıklamalar yapılmış, görüşme sırasında katılımcılardan izin almak şartı ile ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler 25-40 dakika arasında sürmüştür ve alternatif sorular ile birlikte alınan veriler görüşme formuna aktarılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde amaç, katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak için önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlamaktır. Betimsel analiz yapabilmek için çerçeve oluşturma, oluşturulan çerçeveye verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamalarına (Yıldırım ve Şimşek, 2018) dikkat edilmiştir. Temalar belirdikten sonra alan uzmanı tarafından analizlerin incelenmesi sağlanmıştır. Alan uzmanının incelenmesinden sonra uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin iş yükü algıları ve iş yüklerinin sınıf öğretmenlerine etkileri şeklinde iki tema oluşturulmuştur. Birinci temaya kapsamında; öğrenme-öğretme sürecine yönelik iş yükü algıları, rehberlik çalışmalarına yönelik iş yükü algıları ve okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü olmak üzere üç alt tema oluşturulmuştur. İkinci tema kapsamında sınırsız mesainin etkileri, aşırı iletişimin etkileri, meslek hayatına ve özel hayata etkileri olmak üzere dört alt tema oluşturulmuştur. Görüşmeler sonrasında ortaya çıkan kodlar, uygun tema ve alt temaya yerleştirilmiştir. Bulguların yorumlanması için öğretmen görüşleri özetlenerek ifade edilme yoluna gidilmiştir.

2.5. İnandırıcılık

Bu araştırma; araştırmanın tasarlanması, verilerin toplanması ve analiz edilmesi aşamalarında sürekli uzman incelemesine tabi tutulmuştur. Uzman incelemesi; nitel araştırmaların inandırıcılığını (iç geçerliliğini) sağlamak için kullanılan stratejilerden biri olup araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırmalarda uzmanlaşmış kişiler tarafından, araştırmanın çok farklı yönleri ile incelenerek araştırmaların inandırıcılığını sağlamak için kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın inandırıcılığı (iç geçerlilik) ve aktarılabilişliğini (dış geçerlik) artırılmasına yönelik bazı önlemler alınmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını artırmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve görüşme formu geliştirilirken üç sınıf öğretmeni ile ön görüşmeler yapılmış ve sorular kısaltılarak odak noktaları belirginleştirilmiştir. Daha sonra sonda sorular belirlenmiştir. Ayrıca görüşme formuna son şekli verilmeden önce alan uzmanına gönderilerek incelenmesi sağlanmıştır. Görüşmeler gerçekleşmeden katılımcılarla ön görüşmeler yapılarak araştırma konusu hakkında bilgilendirmeler yapılmış ve görüşmeler randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcı grubunun betimsel özellikler açısından çeşitlilik göstermesi nedeniyle araştırma konusuna yönelik iş yükü ve uzaktan eğitim gibi kavramlar katılımcıların isteği doğrultusunda görüşmeye başlanmadan önce açıklanmıştır. Görüşmeler sırasında ses kaydı için öğretmenlerden izin istenmiş, tüm katılımcılar ses kaydı yapılmasında bir mahzur görmemiş ancak buna rağmen görüşmelerde araştırmacı not tutma yöntemini de tercih etmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

Katılımcılara okul ve kendi isimlerinin gizli tutulacağı vurgulanmıştır. Bu amaçla okul ve öğretmenlere kod isimler verilmiştir. Görüşmeler sırasında yansıtıcı dinleme tekniğine uygun hareket edilerek öğretmenlere görüşleri özetlenerek katılımcıların onayı alınmıştır. Verilerin analizi aşamasına geçmeden önce, ses kayıtları deşifre edilerek görüşme sırasında alınan notlarla harmanlanarak veriler düzenlenmiştir. Araştırmanın aktarılabirliğini artırmak için; araştırmada tercih edilen araştırma deseni, örneklem yöntemi, verilerin toplanması, analizi ve bulguların yorumlanmasına yönelik tanımlamalar yapılmış ve araştırma sürecine yönelik tüm aşamalar çalışmada vurgulanmıştır. Ayrıca çalışma grubu oluşturulurken ilçe merkezi, taşınmalı eğitim yapan köy ve birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin çalışma grubunda yer almasına özen gösterilmiş ve zengin bir veri seti sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını (iç güvenilirlik) artırmak için katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılarak bulguların desteklenmesi yoluna gidilmiştir. Ayrıca oluşturulan tema, alt tema ve kodlar alan uzmanının incelemesine tabi tutulmuş ve birbirleri ile olan tutarlılıkları gözden geçirilmiştir. Araştırmanın teyit edilebilirliği (dış güvenilirlik) sağlamak için bulgularda yer verilen katılımcı görüşlerinin doğrudan alıntılar yapılırken kodlar ve katılımcılar arasındaki tutarlılığa özen gösterilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde; uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin yeni iş yükü algıları temasında öğrenme-öğretme sürecine, rehberlik faaliyetlerine ve okul yönetiminin beklentilerine yönelik alt temalara ait bulgular ile uzaktan eğitim sürecinde yeni iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkileri temasında sınırsız mesainin, iletişim yoğunluğunun, meslek ve özel hayata etkileri alt temalarına ait bulgular yer almaktadır.

3.1. Uzaktan Eğitimde Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İş Yükü Algıları

Sınıf öğretmenlerinin salgın döneminde değişen iş yükü algıları teması, öğrenme- öğretim sürecine yönelik iş yükü algıları, rehberlik faaliyetlerine yönelik iş yükü algıları ve okul yönetiminin beklentilerinden kaynaklı iş yükü algıları olmak üzere üç alt temada gruplandırılmış ve öğretmen görüşlerinden kodlar çıkarılarak bu alt temalar oluşturulmuştur. Her alt kategoride yer alan kodlara ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları direkt aktarılmıştır. Araştırmaya konu olan birinci soru: “Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü algıları nelerdir?” şeklindedir ve bu soruya cevap veren öğretmen görüşlerine göre elde edilen bulgular, alt temalar şeklinde Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4’te gösterilmiştir.

3.1.1. Öğrenme-öğretim sürecine yönelik iş yükü algıları

Uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin iş yükü algıları temasında, öğrenme- öğretim sürecine yönelik iş yükü algıları şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Öğrenme-Öğretim Sürecine Yönelik İş Yükü Algıları

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
Öğrenme-Öğretim Sürecine Değişen İş Yükü Algıları	Canlı derslere katılımı sağlamaya çalışma	İMAÖ1, İMAÖ3, TMBÖ2,BSAÖ1
	Canlı derslere hazırlık yapma zorunluluğu	İMAÖ1, İMBÖ1, İMBÖ2, TMAÖ1, TMBÖ1, BSAÖ1
	Öğrenci merkezli eğitim yapmaya çalışma	İMÇÖ 1
	Ödev kontrolü yapmak	İMAÖ1, İMAÖ2, İMBÖ4, İMBÖ6, TMAÖ1, TMCÖ1,TMBÖ1
	Ölçme değerlendirme yapmak	İMAÖ1, TMAÖ1
	Telaşlı bir öğretim süreci yürütmek	İMAÖ1, BSAÖ1
	Öğrencilerle etkileşimin niteliği artırmaya çalışma	İMAÖ2, İMBÖ3, TMÖ1
	Öğrenme eksikliklerini gidermeye çalışma	İMAÖ2, İMBÖ2, TMB 2

Abdulgazi KAYMAZ

Okuma yazma öğretimi yapmaya çalışma	İMAÖ3, TMBÖ1
Uzaktan eğitim ders saatlerinin fazlalığı	İMAÖ3
İş yükü artmadı	TMAÖ2
Kazanımları somutlaştırmaya çalışma	TMAÖ2

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecine yönelik iş yükü algıları alt temasında frekansı en yüksek olan kodlar olarak “canlı derslere katılım sağlama”, “canlı derslere hazırlık yapma” ve “ödev verip kontrol etme” olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme öğretme sürecine yönelik iş yükü algılarına yönelik oluşturulan alt temaya ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“...Öğrencilerin ve velilerin canlı dersler başta olmak üzere uzaktan eğitimin zorunluluğu ve önemi konusunda ikna edilmesi en büyük iş yüküm oldu. Sıkıntısı olan veya olmayan velilerin çocuklarının canlı derslere katılmasını sağlamak gerçekten zordu...” (İMAÖ1)

“...Ders saatlerinin dışında etkinliklerin ve değerlendirmelerin yapılması, zamanın sınırlı olması nedeniyle bireysel destek çalışmaları yapmaya çalışmam benim için en büyük iş yükü idi...” (İMAÖ1)

“...Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerimle olan iletişimin yalnızca ekrana bağlı olması, öğrenciler ile olan etkileşimimi çok sınırlandırdı. Bu durum da öğrenme-öğretme sürecine çok olumsuz yansıdı...” (İMBÖ1)

“...Bu süreçte zorlandığım alanların başında ses öğretimi yapmak oldu. Ekran başında seslerin okunuşunu ve yazılışını göstermek yaptırma çok zordu...” (İMBÖ2)

“Her öğrenciye yönelik çalışmalar hazırlamak, canlı dersten önce mutlaka hazırlık yapmak ve canlı derslere yönelik interaktif etkinlikler hazırlamak beni çok yordu...” (İMBÖ2)

“...Uzaktan eğitimde canlı derslerden sonra ödev verme ve bu ödevleri kontrol etme, ayrıca 1. sınıf okutmam nedeniyle canlı derslere imkânlarının olmaması nedeniyle katılamayan öğrencilere bir şekilde okuma yazma öğretmeye çalışmak en büyük iş yükümdü.” (İMAÖ3)

“...Dikkat çekmek, en önemli sorunumuz oldu canlı derslerde. Ayrıca canlı derslerde olumlu veya olumsuz davranışları görmek ve düzeltmek çok zordu...” (TMAÖ1)

“...Hitap ettiğimiz yaş grubu için kazanımları sürekli somutlaştırmamız gerekiyordu. Haliyle bu uzaktan eğitim durumunda somutlaştırma çok zordu ve bunu yapabilmek için çok fazla zaman harcadım...” (TMAÖ2)

“...Öğrencilerin eğitim ve öğretim açısından donanımın eksik olması nedeniyle canlı derslere katılamayanlar çok geri kaldı. Bu öğrencilerle telefonlarda ders anlatmak zorunda kaldım.” (TMBÖ2)

Öğrenme-öğretme sürecine yönelik iş yükü algıları alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde daha çok öğrencilerin öğrenme niteliğini artırmak, duruma uygun ders planı organize etmek, sürece uygun ölçme değerlendirme yapabilmek ve şartlarının elverişsizliği nedeniyle uzaktan eğitimden yeterince yararlanamayan öğrenciler ile sürece katılım gösteren ancak öğrenme öğretme sürecinden verim alamayan öğrencilerde oluşan öğrenme eksiklerini gidermek için yeni ve ağır iş yükleri altında kaldıkları söylenebilir.

3.1.2. Rehberlik çalışmalarına yönelik iş yükü algıları

Uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin iş yükü algıları temasında, rehberlik çalışmalarına yönelik iş yükü algıları şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 3’te gösterilmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

Tablo 3.
Rehberlik Çalışmalarına Yönelik İş Yükü Algıları

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
Rehberlik Çalışmalarına Yönelik İş Yükü Algıları	Eğitim portallarının kullanımını öğretmek	İMAÖ1, İMAÖ2, İMBÖ2, TMAÖ2, TMBÖ2, TMBÖ1, BSAÖ1
	Psiko sosyal destek çalışmaları yapmak	İMAÖ1, İMBÖ3
	Canlı derslere katılım için ikna etme	İMAÖ2, TMAÖ2
	Öğrencileri motive etmeye çalışmak	İMAÖ2, İMAÖ3, İMBÖ1, İMBÖ3, TMAÖ1
	Sınıf mahremiyetini korumaya çalışma	İMAÖ3
	Veli sınıf kurallarını uygulama	İMAÖ3
	İletişimin niteliğini artırmaya çalışma	İMBÖ4, TMBÖ1
	Bireysel çalışma planları oluşturmak	TMCÖ1
	Öğrenci başarısının değerlendirmesini açıklamak	İMBÖ3, İMBÖ2
	Öğrenci-öğretmen bağına güçlendirmeye çalışmak	TMAÖ1

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin rehberlik çalışmalarına yönelik iş yükü algıları alt temasında frekansı en yüksek olan kodlar olarak eğitim portallarının kullanımını öğretmek, öğrencileri motive etme olduğu anlaşılmaktadır. Ancak sınıf öğretmenlerinin okuttuğu sınıf, görev yapılan yerleşim birimi ve velilerin sosyoekonomik yapısına göre rehberlik çalışmalarında öğretmen görüşleri farklılıklar göstermektedir. Rehberlik çalışmalarına yönelik iş yükü algıları için oluşturulan alt temaya ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“... Biz, sınıf öğretmenleri, diğer meslektaşlarımıza nazaran hem velilerimiz hem öğrencilerimizi en iyi tanıyan öğretmenleriz. Bu sebeple salgın döneminde öğrenci ve velilerime psiko sosyal destek çalışmaları yapmam, bir tercih değil bir zorunluluktur.” (İMAÖ1)

“Canlı derse katılmayan öğrencilerimi ve velilerimi derslere katılmama nedenlerini sürekli sorgulamak ve canlı derslere katılmalarını sağlamak için EBA, Zoom gibi uygulamaların kullanımını öğretmek oldukça zordu. Ayrıca uzaktan eğitime veliler başta olmak üzere öğrenciler de çok isteksizdi, ders dışı zamanlarda onları ikna etmek için sürekli görüşmeler yaptım.” (İMBÖ1)

“Birinci sınıf öğrencilerini günde 6 saat ekran başında tutmak zor bir durumdu, öğrencilerimde ve velilerimde bu durum isteksizliklere neden oldu. Onları canlı derslere motive etmek önemli iş yüklerimin arasındaydı. Derslere velilerin de dolaylı olarak katılması, kendi çocukları diğer öğrencilerle kıyaslamasına neden oldu. Ayrıca okuma yazma öğretimi için bu süreçte velilerin ilgisine ve yardımına muhtaç olduğum bu süreçte, velilerin kendilerini çok önemli hissetmelerine neden oldu.” (İMBÖ2)

“...Zaman sınırlaması olmadan öğrenci ve velilerin sorularına cevap vermek, her sorularına da cevap verme noktasında yeterli olamamak veya cevap veremediğim sorular için ekstrasından araştırmalar yapmak oldukça zordu. Cevap veremediğim sorular genellikle salgın süreci ve uzaktan eğitimde öğrencilerin başarı durumlarıydı, çünkü elimde yeterince değerlendirme imkânım yoktu.” (İMBÖ3)

“... Özellikle teknoloji konusunda yetersiz olan velilerimin uzaktan eğitim sürecine dahil edilmesi için neredeyse her velime görüntülü konuşmalar, videolar ve sözel ifadelerle canlı derslere nasıl katılacaklarını anlattım.” (İMAÖ2)

“...Öğrenciler, tüm zamanlarını evde geçirdikleri için onlara ders dışında yapabilecekleri eğlenceli aktiviteler, oyunlar hazırladım. Bu süreçte okula yeni başlayan öğrencilerin okul korkusu ile baş etmeye çalışırken, artık öğrencilerin canlı derse olan ilgilerini toplamasını sağlamak çok zamanımı aldı.” (İMAÖ3)

“...Uzaktan eğitimde öğrencilerimle aramızdaki bağ zayıfladı, onlara olan sevgimi bir ekrandan nasıl geçirebilirdim ki zaten.” (TMAÖ1)

Abdulgazi KAYMAZ

“...Sağlıklı bir uzaktan eğitim süreci yürütebilmek, bu konuda yeterli bilgi sahibi olan velilerle mümkündür. Bu süreçte velilerle işbirliği yapmaya çalışmak benim en önemli iş yüküm oldu. Uzun süren veli toplantıları, eğitim programlarının kullanımı ile bilgilendirmeler yaptım.” (TMAÖ2)

“Sürekli aradım, sürekli velilerle konuştum. Özellikle uzaktan eğitimin başında EBA' ya nasıl gireceklerini anlatmak çok zamanımı aldı, hatta tüm anlattıklarına rağmen hala sisteme giremeyen öğrencilerin evlerine giderek anlattım.” (TMBÖ2)

“...İki sınıfı bir arada okuttuğum için bu süreçte tüm sınıfla canlı ders yapmak mümkün değildi. Bu nedenle her öğrencime bireysel çalışma planı yaptım ve öğrencilerin bu planlara uygun çalışmalarını sağladım.” (BSAÖ1)

Rehberlik faaliyetlerine yönelik iş yükü algıları alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde velileri sürece dahil ederek onlara teknik destek verme, öğrencileri ve velileri canlı derslere katılım konusunda ikna etme ve sürecin uzaması ile birlikte öğrencilerdeki motivasyon kaybını artırma konusunda ağır bir iş yükü altında kaldıkları söylenebilir. Ayrıca uzaktan eğitimde velilerin süreç ile ilgili sorularına cevap verememek ve cevap verebilmek için araştırmalar yapmak sınıf öğretmenlerinde önemli derecede iş yükü algısı oluşturduğu söylenebilir.

3.1.3. Okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü algıları

Uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin iş yükü algıları temasında, okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü algıları şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.
Okul Yönetiminin Beklentilerine Yönelik İş Yükü Algıları

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
Okul Yönetiminin Beklentilerine Yönelik İş Yükü Algıları	Derslere katılım yüzdesini artırmak için baskı	İMAÖ1, İMBÖ2, İMBÖ3, TMBÖ2
	Etkinliklerin belgelendirilmesinin istenmesi	İMAÖ2, İMBÖ2
	Sosyal medyada etkinliklerin paylaşılması	İMAÖ2, İMBÖ2
	Artan evrak işi	İMAÖ3, İMBÖ1, İMBÖ3, TMCÖ1, TMBÖ1
	Değişikliklere hızlı uyum istenmesi	İMBÖ3
	Denetimlerin devam etmesi	TMCÖ1, İMBÖ3
	İş yükü oluşturmaları	İMAÖ1, TMAÖ1, TMAÖ2
	Süreçte esnekliğe müsaade etmemeleri	İMBÖ2, TMBÖ2

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü algıları alt temasında frekansı en yüksek olan kodlar olarak canlı derslere katılım yüzdesini artırmak için baskı, artan evrak işleri ve iş yükü oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Ancak sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bakış açılarına göre okul yönetiminin beklentilerine yönelik algıları farklılık gösterebilmektedir. Okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü algıları için oluşturulan alt temaya ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“...Bu süreçte okul yönetiminin canlı derslere katılmayan öğrencilerin canlı derslere katılmalarını sağlamak için öğretmenlere baskı yapması bende bir iş yükü oluşturdu... Ancak okul yönetiminin benden beklentileri, sürecin güncellenmesinde kullanıldığında bu durumu iş yükü olarak algılamam.” (İMAÖ1)

“Uzaktan eğitimde okul yönetimi tarafından sürekli farklı etkinlikler yapılması ve bu etkinliklerin fotoğrafları, sosyal medya hesaplarında paylaşılması istendi. Ayrıca canlı dersleri takip ile ilgili sürekli rapor istendi.” (İMBÖ1)

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

“Canlı derslerin yanında sürekli evrak işlerinin devam etmesi ve bir de haftalık okula gelerek sınıf defterleri doldurma işleri bence bütün öğretmenleri yordu.... Ayrıca sürekli değişen uygulamaları, hızlı bir şekilde ayak uydurmamızı beklemeleri bizim üzerimizde baskı oluşturdu, süreç ile sorduğumuz sorulara net cevaplar alamadık.” (İMBÖ2)

“Okul yönetimi sürekli canlı derse öğrencilerin katılımını takip edilmesini istemesi ve canlı derse giremeyen öğrencilerin neden canlı derse katılmadıkları yönünde bizden ayrıntılı raporlar istemesi ve bir şekilde bu öğrencileri canlı derste de katılmamasının sağlanmasını istemesi çok yordu.” (İMBÖ3)

“...Ayrıca okul yönetiminin canlı derslere katılmayan öğrencilerin katılımını sağlamak için velilere bizden baskı yapmamızı istemeleri önemli iş yükümüz olarak karşımıza çıktı.” (İMAÖ2)

“Okul yönetimi uzaktan eğitim sürecinde denetlemek için bizden sürekli rapor istedi. Canlı derslere katılmayan öğrencilerin katılımını sağlanarak katılım yüzdelerimizin artmasını istemiştir. Ayrıca EBA’yı da hem bizim hem de öğrencilerimizin aktif kullanması için sürekli sistemden raporlar alarak yüzdelerin artmasını istediler “ (İMAÖ3)

“Okul yönetimi uzaktan eğitim sürecinde bize bir yük oluşturmadılar ve sürekli bize yardım ettiler. Şöyle ki biz ne zaman bu süreçte bunalsak, bizi sürekli motive edici konuşmalar yaptılar, mevzuattan kaynaklı saçma sınırlamalara uymak için bizi zorlamadılar.” (TMAÖ1)

“Bu süreçte okul yönetimi gerekli gereksiz her durum için bizden rapor istediler. Bizler canlı ders yapabilmek için, alışık olmadığımız bir durumu yürütebilmek için uğraşırken, idarecilerin sistemlerden öğrenebilecekleri bilgileri dahi bizden istemeleri bizi çok yordu.” (TMBÖ1)

“Evliliğim ve eşim de sınıf öğretmeni, ders saatlerimiz aynı ve üstelik çocuğumuz da var. Ama buna rağmen idareciler EBA’ daki ders programına göre derslerimizi yapmamız için çok baskı yaptı.” (TMBÖ2)

Okul yönetiminin beklentilerine yönelik iş yükü algıları alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde okul yönetiminin çok fazla rapor, dosya gibi aşırı evrak istemesi, canlı derslere katılmayan öğrencilerin bir şekilde canlı derslere katılımını sağlamları için baskı yapmaları ve yapılan etkinliklerin sosyal medya platformlarında paylaşılmasını istemesi sınıf öğretmenlerini ciddi bir iş yükü altında bıraktığı söylenebilir.

3.2. Uzaktan Eğitimde Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İş Yükü Algılarının Etkileri

Sınıf öğretmenlerinin salgın döneminde değişen iş yükü algılarının öğretmenler üzerindeki etkileri teması ise; sınırsız mesainin etkileri, iletişim yoğunluğunun etkileri, iş hayatına etkileri ve özel hayata etkileri olmak üzere dört alt temada gruplandırılmış ve öğretmen görüşlerinden kodlar çıkarılarak bu alt temalara yerleştirilmiştir. Her alt kategoride yer alan kodlara ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları direkt aktarılmıştır. Araştırmaya konu olan birinci sorusu; “Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile değişen iş yükleri onları nasıl etkilemektedir?” şeklindedir ve bu soruya cevap veren öğretmen görüşlerine göre elde edilen bulgular; alt temalar şeklinde Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de gösterilmiştir.

3.2.1. Sınırsız mesainin sınıf öğretmenlerine etkileri

Uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin iş yükünün etkileri temasında, sınırsız mesainin etkileri şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 5’te gösterilmiştir.

Abdulgazi KAYMAZ

Tablo 5.
Sınırsız Mesainin Sınıf Öğretmenlerine Etkileri

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
Sınırsız Mesainin Etkileri	Baskı ve stres oluşturdu.	İMAÖ1, İMAÖ2, İMBÖ2, İMBÖ3, TMAÖ1, TMAÖ2, TMCÖ1, BSAÖ1
	Mesleki verimi azalttı	İMBÖ2
	İşkoliklik oluşturdu	İMAÖ3, TMBÖ2
	Zaman kavramının kaybolmasına neden oldu	İMAÖ2, İMBÖ2, İMAÖ3
	Mekanik bir yaşam düzeni oluşturdu	İMAB3
	Fiziksel ve zihinsel yorgunluk oluşturdu	TMAÖ1, İMAÖ3
	Özel hayat-iş hayatı ayrımı kalmadı	İMBÖ2, TMCÖ1

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin sınırsız mesainin etkileri alt temasında frekansı en yüksek olan kod, bu durumun öğretmenlerde baskı ve stres oluşturmasıdır. Sınırsız mesainin etkileri için oluşturulan alt temaya ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“...Salgın ile birlikte sosyal hayatın hemen hemen bittiğini düşünerek bir kadın öğretmen olarak ev hanımlığı ile öğretmen olmak çok zordu. Ders aralarında çamaşır astığımı, ders anlatırken çocuğuma bir taraftan yemek yedirdiğimi hatırlıyorum. Ayrıca sürekli velilerimizin cevap beklediği bir süreci ama ben bir eşim, bir anneydim ve bir evlattım. Bu durum bende inanılmaz derecede stres oluşturdu.” (İMAÖ1)

“Uzaktan eğitimde sürekli velilerle, öğrencilerle ve idare ile iletişim halinde olmak ve zaman mefhumunun kaybolması bende stres oluşturdu. Bir an olsun dinlenmeye vaktim kalmadı.” (İMBÖ1)

“Sınırı olmayan mesai süreleri oldukça olumsuz etkiledi beni. EBA ders saatlerinin uygunsuzluğu sebebiyle aileme zaman ayırmakta oldukça zorlandım. Canlı dersler bitince de mesaimiz bitmiyordu. Velilerin sürekli aramaları, yazmaları bizleri çok bunalttı.” (İMBÖ2)

“7/24 mesaideyim. Canlı ders hazırlıkları, canlı ders süresi ve sonrasında öğrencilerin ödev kontrolleri ve velilerle sürekli yazışmalar yapmak sürekli bir şeyler yapmak için baskı oluşturdu.” (İMBÖ3)

“Belli bir sınırı olmayan mesai süreleri zamanı verimli kullanmam da plan yapmam da beni zorladı. Derslerin bazen öğleden önce bazen öğleden sonra yapılması, ders saatleri dışında öğrencilerle ve velilerle sürekli bir iletişim beni hem sosyal hem de psikolojik açıdan olumsuz etkiledi.” (İMAÖ2)

“Canlı dersler ve ders sonlarında devam eden ödevler ve bu ödevlerin kontrollerinin yapılması çok yorucuydu. Her gün telefonuma onlarca ödev fotoğrafları geliyor ve bunlara tek tek dönmem gerekiyordu.” (İMAÖ3)

“Okullar açılın diye dua ettik, çünkü hiç değilse yaptığımız işin belli bir saati olur diye düşündük. Bu sınırsız mesai durumu beni strese soktu, sürekli öğrenci ve velilerle ilgilenmek çok yorucuydu.” (TMAÖ1)

“Sınıf öğretmenliğinde mesai kavramının olduğuna inanmıyorum, yüz yüze veya uzaktan fark etmez, sınıf öğretmenliği mesaisi olmayacağını düşünüyorum.” (TMBÖ1)

Sınırsız mesainin getirdiği iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkileri alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde sınırsız mesai kaynaklı iş yükleri nedeniyle baskı ve stres ile karşı karşıya kaldıkları, zaman kavramının kaybedilmiş hissi nedeniyle özel ve meslek hayatına olumsuz yansımaları şeklinde etkilendikleri söylenebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

3.2.2. İletişim yoğunluğunun sınıf öğretmenlerine etkileri

Uzaktan eğitimde iş yükünün sınıf öğretmenlerine etkileri temasında, iletişim yoğunluğunun etkileri şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

İletişim Yoğunluğunun Sınıf Öğretmenlerine Etkileri

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
İletişim yoğunluğunun etkileri	Velileri yönlendirme işlevi için gerekiyordu	İMAÖ1, BSAÖ1
	Telefon kullanım süresinin artmasına neden oldu	İMAÖ3, İMBÖ2, İMBÖ3
	Veli öğretmen ilişkisinin bozulmasına neden oldu	İMAÖ3, İMBÖ1, BSAÖ1
	Teknoloji okuryazarlığını geliştirdi	İMBÖ1
	Anlaşılmayan bir insan olma hissi oluşturdu	TMAÖ1
	Psikolojimizi bozdu	İMAÖ2
	Mesleki saygınlığı azalttı	İMAÖ1, BSAÖ1
	Veli eğitimi için uğraşmak, stres oluşturdu	İMAÖ1, TMAÖ2

Tablo 6 incelendiğinde iletişim yoğunluğunun sınıf öğretmenlerine etkileri alt temasında frekansı en yüksek olan kod; telefon kullanım süresinin artması olduğu anlaşılmaktadır. Ancak öğretmen görüşleri incelendiği iletişim yoğunluğunun olumsuzluklarının yanı sıra bir takım olumlu yönleri olduğu da anlaşılmaktadır. İletişim yoğunluğunun sınıf öğretmenlerine etkileri için oluşturulan alt temaya ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Velilerin sürekli yönlendirme beklemesi ve benim ile çok fazla ve istediği zaman iletişime geçebilmesi öğretmen-veli ilişkisinin zarar görmesine neden oldu. Adeta beni bir arkadaşları gibi görmeye başladılar.” (İMAÖ1)

“Sadece öğrencilerle iletişim olsaydı bu süreç bu kadar zor olmazdı ama veliler ile aşırı iletişim içinde olmak beni inanılmaz bunalıttı. Olur olmaz sebeplerle aramaları, yazmaları bizim psikolojimizi de olumsuz etkiledi.” (İMBÖ2)

“Aşırı iletişim; veli ve öğretmen arasındaki mesafeyi kaldırdı, çok fazla yüz göz olundu velilerle. Veliler ve öğrencilerde bazen saygı kavramı yok oldu. Veli istediği zaman, istediği şeyi öğretmene bildirme şansını yakaladı...” (BSAÖ1)

“Telefon ve zoom gibi görüşme programları bana her zaman yapay gelmiştir. Aslında söylediğimle yazdığım şey aynı olmuyor. Yazdığımı okuyan veliler farklı şeyler algılıyorlar ve tek tek anlatmak zorunda kalıyorum onlara. Anlaşılama beni gerçekten yordu, çünkü sürekli bir şeyler anlatıyordum, üstelik aynı şeyleri anlatıyordum ama hale anlayamıyordum.” (TMAÖ1)

“Açıkçası yüz yüze eğitimde var olan iletişim yoğunluğu belli oranda artarak devam etti diyebilirim. Ailelerle iletişim noktası stres unsuru oluşturdu diyebilirim.” (TMBÖ1)

İletişim yoğunluğunun getirdiği iş yüklerinin sınıf öğretmenleri üzerindeki etkileri alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde telefon kullanımlarının arttığı, veliler ile çok sık iletişime geçmenin veli-öğretmen ilişkisini olumsuz anlamda etkilediği, öğretmenliğin toplum nezdinde itibarının azaldığı gibi olumsuz yönde etkilendikleri ancak sürecin etkili ve verimli devam ettirilebilmesi için yoğun iletişimin gerekli olduğu gibi olumlu etkileri olduğu da söylenebilir.

Abdulgazi KAYMAZ

3.2.3. Uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin meslek hayatına etkileri

Uzaktan eğitimde iş yükünün sınıf öğretmenlerine etkileri temasında, iş yüklerinin meslek hayatına etkileri şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Uzaktan Eğitimin Sınıf Öğretmenlerinin Meslek Hayatına Etkileri

Alt tema	Kodlar	Katılımcı kodları
Meslek Hayatına Etkileri	Otokontrollü bir öğretmene dönüşme	İMAÖ1
	Mesleki anlamda başarmaktan haz duyma	İMAÖ1
	Mesleki gelişime olumlu yönde katkı sağladı	İMAÖ1, İMAÖ3, BSAÖ1, İMBÖ1, İMBÖ2, İMBÖ3, TMAÖ2, TMBÖ2, TMCÖ1
	Tecrübesizlik hissi oluşturdu	İMAÖ3, TMBÖ1
	Prensiplerinden ödün vermek zorunda kalma	TMAÖ1
	Teknoloji okuryazarlığımı geliştirdi	TMBÖ2, İMAÖ1, TMAÖ2

Tablo 7 incelendiğinde uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin sınıf öğretmenlerinin meslek hayatına etkileri alt temasında frekansı en yüksek olan kod, mesleki gelişim olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; uzaktan eğitim sürecinde oluşan iş yüklerini, sınıf öğretmenleri mesleki gelişimleri açısından bir fırsat olarak görmektedirler. Uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin sınıf öğretmenlerinin meslek hayatına etkileri alt temasına ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“...Daha çok otokontrollü bir öğretmen oldum. Mesleki bilgi ve becerimin yeterli olduğunu görmem, ben de mesleki açıdan tatmin sağladı. Ayrıca bu süreçte farklı interaktif uygulamalar geliştirebileceğimi gördüm. Bu da benim mesleki gelişimime katkı sağladı...” (İMAÖ1)

“...Uzaktan eğitim süreci mesleki gelişimde bence olumlu etkiledi. Evet, çok fazla uzaktan hizmet içi eğitimler, Webinarlar vardı. Ancak bunlara katılacak güç bende kalmıyordu çünkü dersler ve velilerden kalan zamanlarda aynı zamanda bir anne olarak aileme de zaman ayrılmak zorundayım.” (İMBÖ2)

“Uzaktan eğitim sürecinde teknolojiyi eğitime entegre etmek için sürekli hizmet içi eğitimlere katıldım, Web 2.0 araçları, EBA kullanımı, online görüşme programları için sürekli araştırmalar yaptım. Yani mesleki gelişime katkı sağladı diyebilirim.” (TMAÖ2)

“Uzaktan eğitim ile birlikte hayatımıza çok fazla kavram ve bilgi girdi. Derslerimizde teknolojiyi çok daha fazla ve çok farklı alanlarda kullanmaya başladım. Bu anlamda yeni beceri ve bilgilerin kazanılması mesleki anlamda beni olumlu etkiledi diyebilirim.” (TMBÖ2)

“Uzaktan eğitimde okul dışında evde elektronik ortamda ders yapılacak olması, bundan sonraki süreçte bunların kullanılabilir olması bana mesleki bilgi anlamında bir kazanım olarak döndü.” (TMCÖ1)

Uzaktan eğitimin sınıf öğretmenlerinin meslek hayatına etkileri alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde mesleki gelişimini olumlu etkilediği söylenebilir.

3.2.4. Uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin özel hayata etkileri

Uzaktan eğitimde iş yükünün sınıf öğretmenlerine etkileri temasında, iş yüklerinin özel hayatlarına etkileri şeklinde oluşturulan alt tema ve bu alt temaya ait kodlar tablo 8’de gösterilmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

Tablo 8.
Uzaktan Eğitimin Sınıf Öğretmenlerinin Özel Hayatlarına Etkileri

Alt tema	Kodlar	Katılımcı Kodları
Özel Hayata Etkileri	Aileye vakit ayıramamak	İMAÖ1, İMAÖ3, İMBÖ1, İMBÖ3, TMBÖ2, TMCÖ1
	Sorumluluklarımı yerine getirememek	İMAÖ1, İMAÖ3
	Aile bireyleri arasında iletişim sıkıntılarının nedeni oldu	İMAÖ3
	Bıkkınlık, her şeye karşı memnuniyetsizlik hissi oluşturdu	İMBÖ1, TMBÖ2
	Aile içindeki rollerin yerine getirilmesinde yetersizlik hissi	İMBÖ1
	Kendine vakit ayıramama	İMBÖ2, TMAÖ1, TMBÖ2, BSAÖ1
	Mental yorgunluk hissi	TMAÖ2, BSAÖ1
	Asosyal bir kişiliğe bürünme	İMAÖ2

Tablo 8 incelendiğinde uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin sınıf öğretmenlerinin özel hayatlarına etkileri alt temasında frekansı en yüksek olan kodlar, kendine vakit ayıramama ve aileye vakit ayıramama olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; uzaktan eğitim sürecinde oluşan iş yüklerini, sınıf öğretmenlerinin özel hayatları için en çok kişisel ve ailevi durumları etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Uzaktan eğitimde oluşan iş yüklerinin sınıf öğretmenlerinin özel hayatlarına etkileri alt temasına ait kodlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Ben bir öğretmenim ama aynı zamanda bir anne, bir eş ve bir evladım. Evi sınıfa çevirmek hem çocuğumla olan iletişimimi ve eşimle olan ilişkiyi olumsuz etkiledi. Yetemedim, yetişemedim ve yoruldum.” (İMAÖ1)

“...Özel hayatımı olumsuz etkiledi. Aileme zaman ayırmakta zorlandım. Yeri geldi derslerin yoğunluğundan ve saatinden ve uygunsuz zamanlarda olmasından dolayı anne ve babamı ziyaret edemedim. Gerçekten yaptığım tek şey yatıp kalkıp canlı ders yapmak gibi bir şeydi.” (İMBÖ2)

“Özel hayatımı çok olumsuz etkiledi. Kendime ve aileme yeterli zaman ayıramadım, okula giden kızımın canlı derslerine yeteri kadar destek olamadım, zaman yetersizliği nedeniyle çocuklarımla çok fazla vakit geçirememek, devamlı veli ve öğrencilerimle ilgilenme ve sonunda kendimi yetersiz görmeme neden oldu. Tam anlamıyla söylenebilir mi bilmiyorum ama depresyona girdim diyebilirim.” (İMBÖ3)

“...Ayrıca sürekli ekran karşısında olmak fiziksel anlamda beni zorladı, sosyal ilişkilerinde iletişimimde olumsuz etkilendim.” (İMAÖ2)

“...Uzaktan eğitimde özel hayatıma yeterince vakit ayıramadım ve eşimle çok fazla vakit geçiremediğim için zaman zaman sorunlar yaşadım.” (İMAÖ3)

“...Günün her saatinde okul ile ilgili mesai yapmak, telefon ile çok fazla zaman geçirmem nedeniyle kendime yeterince zaman ayıramadım.” (TMAÖ1)

“...Öğrencilerimden uzakta kalmak beni olumsuz etkiledi, evde kapalı kalmak ayrıca bir mental yorgunluğa neden oldu.” (BSAÖ1)

“...Ne aileme ne kendime vakit ayırabildim.” (TMBÖ2)

“Olumsuz etkiledi, telefon ve ekran karşısında harcadığım zamanın artması sebebiyle özel hayata ayırdığım zaman azalıyor.” (TMCÖ1)

Uzaktan eğitimin sınıf öğretmenlerinin özel hayatlarına etkileri alt temasına ait öğretmen görüşlerinden anlaşılacağı üzere; sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde kendilerine ve ailelerine vakit ayırma durumunun sınıf öğretmenlerini psikolojik ve sosyolojik açıdan olumsuz etkilendiği söylenebilir.

Abdulgazi KAYMAZ

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde en çok kaygı duydukları alanların başında öğrenme-öğretme sürecinin niteliği artırmak olmuştur. Bu itibarla sınıf öğretmenleri derse hazırlık, öğrenci motivasyonu sağlama, yeni öğrenme-öğretme yöntemlerini işe koşma, öğrencilerde oluşabilecek olası öğrenme eksikliklerini giderici çalışmalar yapma gibi konularda kendilerini ağır iş yükü altında hissetmektedirler. Öğretmenlerin iş yükü, öğrenciler için zayıf öğretim ve öğrenmenin yanı sıra zayıf akademik performansa neden olan faktörlerden biridir. Bu durum, öğretmenin iş yükünün, öğretme ve öğrenme etkililiği üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğu anlamına gelir (Jex, 1998; Akt: Chirimi, 2016) ve uzaktan eğitimde öğretmenin öğrenme durumlarına yönelik iş yükleri daha da önem kazanmıştır. Ayrıca Dilci'ye (2012) göre derse hazırlık; ders öncesi yapılan ve işlenecek ders ile ilgili tüm çalışmaların düzenlenerek dersin kalitesini ve öğrencilerin dersin sonunda öğrenme düzeylerine pozitif katkı sağlayan ve ayrıca öğrencilerin güdülenmesini de konu edinerek zamanı verimli ve dersin akıcılığı sağlayacak etkinlikler bütünüdür. Dilci (2012) sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterlilik algılarına yönelik yaptığı çalışmada; mesleki kıdem farklılığına rağmen sınıf öğretmenlerinin derse hazırlık konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde ise; sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterlilik açısından derse hazırlık yapabildikleri ancak bu süreçte derse hazırlık için çok fazla zaman harcadıkları ve bu durumun sınıf öğretmenleri için ağır iş yükü algısı oluşturduğu öğretmen görüşlerine göre söylenebilir. Ayrıca uzaktan eğitimden önce öğretmenler, müfredatı tamamlamak için ağır iş yükü hissederken salgın sürecinde tam zamanlı uzaktan eğitim, hibrit eğitim ve gruplara bölerek yapılan eğitim faaliyetleri nedeniyle üzerlerinde müfredatı tamamlama baskısı daha da artmış ve bu durum kendilerinde ağır iş yükü algısına neden olur. Öğretmenlerin bu ağır iş yükünün hafifletmek için eğitim politikalarını belirleyenlerin öğretmen motivasyonunu artırıcı ve işlerini kolaylaştırıcı bazı uygulamalar yapmaları gereklidir. Chirimi'nin (2016) Jex'ten (1998) aktardığına göre bazı araştırmalar, öğretmenlerin çalışma yükleri nedeniyle müfredatlarını bitiremediklerini göstermektedir. İş yükü fazlalığını tolere edecek ve öğretmenlerin morallerini yükseltecek araç, ek ödenek tahsisidir.

Salgın ile birlikte geleneksel okul ve sınıf algısı değişikliğe uğramış, farklı mekânlarda teknolojik araçlar ile sanal sınıflar oluşturulmuştur. Ancak sınıf öğretmenlerinin hitap ettiği öğrenci yaş grubu ve okuma-yazma öğretimi, temel matematik becerileri ve hayata dair güncel bilgilerin kazandırılması için bu sanal sınıflarda öğrencilerin derse katılımı ve derste kalmasını sağlamak için veliler ile güçlü bir iletişim ve nitelikli rehberlik çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır. Uzaktan eğitim; eğitim sistemlerinin merkezine yerleşmesi ile birlikte bu süreçte öğretmen-veli, öğretmen-öğrenci ve öğretmen okul yönetimi arasındaki iletişimin önemi daha artmıştır. Aydemir'in (2021) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecindeki iletişim deneyimlerine yönelik yaptığı çalışmada katılımcıların tamamının uzaktan eğitimde iletişimin önemli olduğunu ve katılımcılar bu süreçteki iletişimi; öğrenci ve velileri motive etmek, ödev verme ve kontrol etme, süreç ile ilgili rehberlik ve bilgilendirmek yapmak amacıyla önemli gördükleri sonuca ulaşmıştır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin iş yükü algıları ve etkilenmelerine yönelik yapılan bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir çünkü sınıf öğretmenleri de motivasyonu sağlama, ikna etme, süreç ile bilgilendirmeler yapma ve özellikle ödev kontrolü yapabilmek için veli ve öğrencilerle yoğun iletişime geçtiklerini bildirmişlerdir. Demir ve Kale'nin (2020) öğretmen görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecini değerlendirmeye yönelik çalışmalarında ise; öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde veli desteğinin sağlayamadığı görüşünde oy birliği sağladıklarını tespit etmişlerdir. Oysa bu çalışmada sınıf öğretmenleri velilerin yoğun iletişim sayesinde sürece dâhil olduklarını, ama bu iletişimin ve veli desteğinin istenen seviyelerde olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca yoğun iletişim, sınıf öğretmenleri üzerinde bıkkınlık, mesleki itibarın sarsılması ve sınıf mahremiyetinin bozulması gibi olumsuz etkileri olduğunu ve dolayısıyla yoğun iletişimin sınıf öğretmenleri üzerinde aşırı iş yükü oluşturduğu söylenebilir. Araştırmalar, aşırı rol yükü ile iş stresi arasında bir ilişki olduğunu, daha yüksek düzeyde aşırı rol yüklenmesinin daha fazla iş stresi ile sonuçlandığını göstermektedir. Bu nedenle çalışanları sağlıklı tutmak için örgütler, rol yüklenmesi gibi iş

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri taleplerini uygun seviyelerde tutmaya odaklanmalı ve organizasyonel destek düzeyini artırmalıdır (Verburg, 2017).

Bazı araştırmalar, ağır iş yükünün hem öğretmenler hem de öğrenciler için motivasyon eksikliğine yol açtığını ortaya koymuştur (Jex, 1998; Akt: Chirimi, 2016). Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde isteklendirme eksikliği, sınıf öğretmenlerinin mücadele etmek zorunda oldukları bir iş yükü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Avcı ve Akdeniz (2021) yaptıkları araştırmada benzer sonuçlara ulaşmışlar ve öğrencilerin dikkatlerini toplayamama, canlı derslere katılım sağlamaya çalışma, yeterli ebeveyn desteği görememe ve ebeveynlerin teknolojik yetersizlikleri gibi bulgulara ulaşmışlardır. Tüm olumsuzlukları gidermeye çalışmak için sınıf öğretmenleri gerek öğrencilere gerekse ebeveynlere yönelik rehberlik çalışmaları yürütmüşler ve bu durum öğretmenlere yeni bir iş yükü oluşmasına neden olmuştur denebilir. Ayrıca uzaktan eğitime yönelik oluşan rehberlik iş yükünün fazlalığı öğretmenlerde de motivasyon kaybına ve dolayısıyla strese neden olabilmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı en önemli problemler, materyal ve pedagojik açıdan desteklenmemek ve öğrencilerin yaşadığı sorunları çözmek için öğretmenlerin yalnız başına bırakıldıklarını ve tüm çabalarına rağmen çözemedikleri şeklinde sıralanabilir (Can ve Köroğlu, 2020). Sınıf öğretmenlerinin okul yönetiminin tutum ve davranışlarına göre uzaktan eğitimde iş yükü algılarında farklılıkları olduğu söylenebilir. Ancak artan iş yükü, aileye ve yöneticilere karşı hesap verebilirlik nedeniyle birçok öğretmen için baskı hissini artırır (Dibbon, 2004). Okul yönetimlerinin gerek uzaktan eğitim sürecindeki tecrübesizliği gerekse sürecin dinamik ve radikal değişikliklerle şekillenmesi nedeniyle öğretmenlerden çeşitli beklentileri, öğretmenlerin ve özellikle de kalabalık sınıf mevcuduna sahip sınıf öğretmenlerinde ağır iş yüklerine neden olmaktadır (Dibbon, 2004). Araştırmalar, aşırı rol yükü ile çalışan kaygısı arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunduğunu göstermiştir. Aşırı rol yükü (Role overload), yani çalışana daha fazla rol yüklenmesi, örgütteki ekstra görev ve sorumlulukların baskısından kaynaklanan bir olgudur. Bir kişiye kısa bir süre ile aynı anda birkaç sorumluluk veya birkaç rol/görev verildiğinde ortaya çıkar. Bu, stres ve yorgunlukla sonuçlanır (Conley & Woosley, 2000; Akt. Ahmad, Saud, Rahman, 2016).

Uzaktan eğitim süreci ile birlikte internet kullanımının yaygınlaşması ve sosyal hayata yönelik kısıtlamalar nedeniyle insanların sanal âlemde geçirdikleri süreler artmıştır. Ayrıca okulların kapalı olması nedeniyle toplumun bazı kesimlerinde öğretmenlerin çalışmadıkları şeklinde haksız yorumlar yapılmış ve başta okul yöneticileri olmak üzere üst yöneticiler tarafından öğretmenlerin uzaktan eğitim etkinliklerinin sosyal medyada paylaşılarak bu algının olumlu yönde değiştirilmesi istenmiştir. Unutmamak gerekir ki sosyal platformlar; öğrenmenin niteliğini ve verimini artırıcı bir özelliğe sahip olabilmektedir (Konuk ve Güntaş, 2019). Bu sebeple uzaktan eğitimde tecrübesi ve eğitimi olmayan öğretmenlerin bir nevi akran öğrenimi gerçekleştirilerek eğitimde iyi örnekleri yaygınlaşması sağlanabilecektir. Ancak bu durum sınıf öğretmenlerinde okul yönetimleri tarafından bir zorunluluk olarak şart koşulması öğretmenlerde baskı ve paylaşılmaya değer etkinlikler üretme noktasında bir iş yükü olarak yansımıştır. Kazak'ın (2020) çalışmasında, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin üzerinde çok fazla angarya iş olduğu ve durumun hem işgörenlerde performans kaybına hem iş çıktılarının kalitesini düşmesine hem de kaynakların verimli kullanılmamasına neden olduğunu tespit etmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimdeki görüşleri açısından sosyal medya paylaşımlarının okul yönetimi tarafından üretilen bir angarya olduğu ve angaryayı yerine getirme zorunluluğu ile karşı karşıya kalan öğretmenlerin performanslarının olumsuz etkilendiği söylenebilir. Öğretmenlerin iş yüklerini artıran angarya ve göstermelik işlerin, okul etkililiğini sınırlayan etkenlerden olduğu (Kazak, 2021) göz önüne alınırsa, okullar açısından amaçlara ulaşmanın bir yolunun, bu tür işlerin yeniden ele alınması olduğu söylenebilir.

Salgın ile birlikte belirli bir mekândan bağımsız olarak başlatılan acil uzaktan eğitimde; hem canlı ders sürelerindeki farklılıklar hem de öğrenme- öğretim sürecinin öznelere biri olan öğretmenlerin iş yükleri nedeniyle mesai kavramının da anlamını yitirmesine neden olmuştur. Uzaktan eğitimde bir anlamda sınırsız hale gelen öğretmenlerin mesaisi ve sınırsız mesai, özellikle sınıf öğretmenleri üzerinde stres, performans kaybı, motivasyonda azalma ve meslek ve özel hayat karmaşası yaşamalarına neden olduğu bu çalışmanın sonuçları arasındadır. Kaplan'ın (2021) öğretmenlerin psikolojik sermayelerine ve stres kaynaklarına yönelik yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin stres kaynakları olarak örgütsel rolden kaynaklı stres, iş ilişkilerinden kaynaklı stres

Abdulgazi KAYMAZ

ve işe özgü stres gibi bulgulara ulaşmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada sınırsız mesai şartlarının öğretmenler üzerinde yoğun katılımı stres oluşturmaya bulgusu ile benzeşmektedir. Çünkü hem okul kaynaklı hem de uzaktan eğitimde işe yönelik öğretmenlerin iş yükü; sınırsız mesai ile artmış, bu durumda onlarda baskı ve stres oluşturmıştır. Ayrıca Baykal'ın (2014) yaptığı çalışmada; çalışma saati değişkeninin iş-aile çatışması bakımından belirleyici olduğu, çalışma saatleri arttıkça erkekler üzerindeki zaman baskısının arttığı ve bu nedenle iş-aile çatışma düzeyinin yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Baykal'ın (2014) bu çalışması da sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre uzaktan eğitimde sınırsız mesainin sınıf öğretmenlerinin iş-aile karmaşasını yaşadıkları sonucu ile örtüşmektedir. Baykal (2014) çalışmasını erkek çalışanlar ve farklı meslek grupları üzerinde gerçekleştirmiştir. Sınıf öğretmenlerinden kadın olan öğretmenlerin, toplumsal ve kültürel kodları açısından sınırsız mesai kaynaklı iş yükleri nedeniyle aile içi rol ve sorumluluklarını yerine getirememekten dolayı sorun yaşadıkları söylenebilir. Oysaki öğretmenlerin iş yükleri düzenlendiğinde, daha fazla zamana sahip olacaklar ve kişisel gelişimleri teşvik edilmiş olacaktır (Dibbon, 2004).

Sınıf öğretmenlerinin salgın ile birlikte işe koşulan acil uzaktan eğitime uyum sağlamak ve kendilerini mesleki açıdan geliştirmek zorunda olduklarını düşünmektedirler. Bu sebepten dolayı sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim ile birlikte artan iş yüklerini hafifletmek için mesleki gelişimleri bir fırsat olarak görmüşlerdir. Zira iş yüküne sahip olmak, başarmanın bir sorun olduğu anlamına gelmez, ancak gereken miktarı aşan aşırı miktarda iş yükü, ağır iş yükü olarak adlandırılır (Jex, 1998; Akt: Chirimi, 2016). Haliyle sınıf öğretmenleri artan iş yüklerini hafifletmek ya da kurtulmak ve eğitim-öğretim faaliyetlerini minimum sürede maksimum verimi elde edebilmek için, eğitim portalları, dijital içerik oluşturma ve Web. 2.0 araçları gibi konularda kendilerini geliştirme eğilimi göstermişlerdir. Öğretmenlerin mesleki gelişimini etkileyen unsurları ise; öğrenci, öğrenci velisi, okul yönetimi ve öğretmenin sosyal çevresi şeklinde sıralayabiliriz (Demir ve Demir, 2021). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile birlikte öğrencilerden, velilerden, okul yönetiminden kaynaklı iş yükü artmış, öğrenme-öğretme sürecinin ve rehberlik faaliyetlerinin niceliksel ve niteliksel anlamda farklılaşması nedeniyle mesleki gelişim sağlamanın bir zorunluluk olduğu söylenebilir. Ayrıca farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar, aşırı iş yükünün stres, işten ayrılma ve iş tatmini üzerinde olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir (Abbasi, 2015). Uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin işe karşı mesleki yetersizlik hissi, bıkkınlık vb. gibi olumsuz duygular geliştirdiği ve sürecin uzaması ve öğretmenlerin motivasyon düzeylerini artırıcı önlemler alınmadığı takdirde emeklilik isteme ve kişisel mesleki itibarın azalması gibi etkiler görülebilir.

Uzaktan eğitim ile birlikte zaman ve mekân kavramlarından bağımsız olarak değişen yeni eğitim paradigması sınıf öğretmenlerini ağır iş yükü ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu ağır iş yükü; öğretmenlerin gerek kendilerine gerekse ailelerine ayırdıkları zamanı azaltmış ve bu durum sınıf öğretmenlerinin özel hayatlarına olumsuz yansımıştır. İzki (2019), yaptığı çalışmada uzaktan eğitimden bağımsız olarak değerlendirmelerde bulunmuş ve öğretmenlerinin işlerinin farkı değişkenler perspektifinden aile hayatlarına olumsuz yansıdığı tespit etmiştir. Bu durum uzaktan eğitim ile daha artmış ve öğretmenlerin uzaktan eğitim ile birlikte artan iş yüklerinin aile hayatlarını daha da olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Sonuç olarak öğretmenlerin iş yükü ile ilgili sorunlar, pazarlık konusu olamayacak kadar ciddidir (Dibbon, 2004). İş yükü fazlalığının, öğretmenlerin mesleği erken bırakmayı seçmelerinde birincil faktör olduğunu gösteren araştırma sonuçlarına rastlamak da mümkündür (Sugden, 2010). Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinin uzaması nedeniyle artan iş yükleri karşısında motivasyon kaybı, psikolojik ve fiziksel yorgunluk, stres, değersizlik, mesleki tükenmişlik hissi gibi olumsuz algılar geliştirmişlerdir. Bu olumsuz algılar giderilmediği sürece sınıf öğretmenlerinin mesleğe olan adanmışlık düzeyleri düşecek ve belki de mesleği bırakma veya erken emeklilik gibi bazı tutumlar geliştirmesine neden olabilecektir.

Eğitim politikalarına yön vericilerin, uzaktan eğitim sürecinde ağır iş yükü ile yalnız mücadele etmek zorunda kalan öğretmenlere yönelik ücret, ödül, çeşitli teşvikler ve onları değerli hissettirecek motivasyon çalışmaları yapmaları, öğretmenlerin performans ve verimliliklerini artırabilir. Bu araştırma belli bir yerleşim yerinde görev yapan ve sınıf öğretmenliği branşında görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitimde iş yükü algılarını ve iş yükü algılarının etkilerini araştırmak için tasarlanmıştır. Farklı yerleşim yerlerinde görev yapan, farklı değişkenlere sahip çalışma grupları ile bu ve benzeri çalışmaları tekrarlayan araştırmalar; uzaktan eğitim sürecinde

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri öğretmenlerin iş yüklerinin derinlemesine incelenmesini sağlayabilir. Böylece merkez ve taşra teşkilatlarında görev yapan yöneticilerin öğretmenlerin ağır iş yükleri altında kaldıklarını görebilir ve eğitim plan ve programları bu çerçevede şekillendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, F. T. (2015). Impact of work overload on stress, job satisfaction, and turnover intentions with moderating role of islamic work ethics. *Management Studies and Economic Systems (MSES)*, 2(1), 27-37.
- Akdağ, Ş. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin iş yükü algılarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akkan, H. (2000). *Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre ilköğretim birinci kademe okullarının fırsat ve imkan eşitliği açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Altun, D. ve Yamamoto, G. T. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1051865>
- Altuna, N. (1997). Eğitim hakkı. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 390 (Ağustos 1997), 59-65.
- Aslan, G. (2021). İlkokul ve ortaokulların hayati sorunları ve çözüm önerileri: Okul yöneticilerinin görüşlerine dayalı nitel bir analiz. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 204-242.
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid 19. *Ayrıntı Dergisi*. 8(35). 34-41.
- Avcı, F., Akdeniz, E. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4) , 117-154.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim eürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Aydın G. Ç. (2020). Covid 19 sürecinde öğretmen. Tedmem. <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salginisuresinde-ogretmenler>
- Aydın, R., Canavar, O. ve Akkın, A. (2018). Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleği ve öğretmenliğin toplumsal statüsüne ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(21) , 965-990.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baykal, B. (2014). Çalışma saatleri iş-aile çatışması açısından belirleyici midir? Erkek çalışanlar açısından bir inceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 5(2), 10-23.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Can, N. ve Köroğlu, Y. (2020). Covid-19 döneminde yaygınlaşan uzaktan eğitimin değerlendirilmesi ve eğitim emekçileri açısından incelenmesi. *Madde, Diyalektik ve Toplum*. 3(4). 370-381.
- Conley, S., & Woosley, S. A. (2000). Teacher role stress, higher needs and work outcomes. *Journal of Educational Administration*, 38(2), 179-201.

Abdulgazi KAYMAZ

Dasgupta, R. P. (2013). Volatility of workload on employee performance and significance of motivation: IT sector, *Science Journal of Business and Management*, 1(1), 1-7.

Demir, E. ve Demir, M. (2021). Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimi ve eğitim sistemine etkileri. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 1-8.

Demir, S. ve Kale M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre, Covid-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(8), 3445-3470.

Dibbon, D. (2004). *It's About Time!! A Report on the Impact of Workload on Teachers and Students*. Faculty of Education Memorial University of Newfoundland.

Dilci, T. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlilik algıları. *Milli Eğitim*, 194(Bahar), 166-183.

Erdem, C. (2020). Öğretmen kimliği araştırmalarında yeni bir kavram: Öğretmen etkenliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 32-55.

Erdem, M ve Öztürk, M. (2020). Sınıf öğretmenlerinin iş yükü algısı ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 926-958.

Gökkaya, Ö. (2014). "Yerel yönetimlerde iş yaşam dengesi ve çalışan davranışı ilişkisinin incelenmesi: Kocaeli Belediyeleri örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 2, 1-11.

Göldağ, B. (2018). Pedagojik formasyon sertifika programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. 6. *Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu*. 24-31.

Güzel, S., Arslan, M., Aytekin, S. (2020). Okul gelişimi kapsamında denetim uygulamaları: OFSTED örneği. *Milli Eğitim*. 49(226), 5-34.

Halis, M. (2010). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş güçlüklerinin örgütsel bağlılıklarına etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(26), 252-266.

Huyghebaert, T., Gillet, N., Beltou, N., Tellier, F. and Fouquereau, E. (2018). Effects of workload on teachers' functioning: A moderated mediation model including sleeping problems and overcommitment. *Stress and Health*. 34, 601-611.

İzki, Ö. (2019). *Öğretmenlerin iş aile yaşam dengesinin performanslarına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Jex, S. M. (1998). Stress and job performance: Theory, research, and implications for managerial practice. *Thousand Oaks, CA: Sage*. Retrived from [http:// en.wikipedia.org/ wiki/Workload](http://en.wikipedia.org/wiki/Workload) Kolawole

Kaplan, V. (2021). Öğretmenlerin psikolojik sermaye ve örgütsel stres kaynaklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 35(1), 111-136.

Kazak, E. (2020). Okulda angarya iş ve işlemlerin performansın niteliği ve iş çıktıları üzerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 25(4), 693-744.

Kazak, E. (2021). Farklı sosyo ekonomik çevrelerde bulunan okulların etkililiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 139-161. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-829153>

Kınık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.

Konuk, N. ve Güntaş, S. (2019). Sosyal medya kullanımı eğitimi ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(4). 1-25.

Uzaktan eğitim sürecinde değişen iş yükü ve etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

- MEB, (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Milli Eğitim Bakanlığı. <http://oygm.meb.gov.tr/meb>
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 187-193.
- Onat Kocabıyık, O. (2015). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1) , 55-66.
- Özer, M. ve Suna, H. E. (2020). Covid 19 salgını ve eğitim. *Türkiye Bilimler Akademisi*. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/photos/2020/07/07/kuresel-salgin_5f044f94eec23.pdf
- Özpolat, A. (2005). Öğretmenlik mesleğinin toplumsal değişimlerin tarihsel-toplumsal bağlamı. *Milli Eğitim*, 33(166). https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/166/orta3-ozpolat.htm.
- Robbins P. S. (1999), Organizational change and stress management, *Organizational Behavior*, 8th Edition, p 653, Prentice Hall of India, New Delhi – 110.001.
- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitimi: Sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Semerci, N., Demiralp, D., Koç, S. ve Kerimgil, S. (2009). Geçmişte (1942) ve günümüzde (2003) göreve başlamış sınıf öğretmenlerine göre öğretmenlik. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1). 37-60.
- Sugden, N. A., (2010). Teacher workload: A formula for maximizing teacher performance and well-being. M.Ed., *University of New Brunswick. Walden University*. Tennessee.
- Taymaz, A. H. (2019). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uysal, H.T., Akbulut, H. ve Ertan, S. (2015). Aşırı iş yükünün performans perspektifinden çalışma psikolojisinde negatifliği etkisi: muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 980-991.
- Verburg, K. (2017). *The relationship between role overload and job stress: the moderating roles of job variety and perceived organizational support*. (Bachelor Thesis) Human Resource Studies.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.